DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE ERYSIPELATE:

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate reverendi admodum viri

D. GULIELMI WISHART, S. T. D.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
et nobilissimae FACULTATIS MEDICAE decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JACOBUS DOBBIN, Hibernus.

Ad diem 21 Junii, hora locoque solitis.

Phoebe fave, novus ingreditur tua templa sacerdos. Tibul.

EDINBURGI:
Apud Hamilton, Balfour, et Neill.
M,DCC,LI.

JACOBO DOBBIN, M. D.

MEDICO PRAESTANTISSIMO,

PATRUO SUO

BENIGNISSIMO;

NEC NON,

GULIELMO DOBBIN, ARMIGERO,

PATRI SUO INDULGENTISSIMO,

AMATISSIMO,

HASCE SUORUM STUDIORUM PRIMITIAS

SACRAS VULT

JACOBUS DOBBIN.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ERYSIPELATE.

ERYSIPELAS eſt inflammatio, late ſe extendens, ſplendens, cum calore, dolore, et colore ex rubro flaveſcente; quae externa integumenta, vel internas corporis partes membranaceas, occupat. Bene notus erat hic morbus veteribus; cauſam autem ejus non tam clare illis innotuiſſe apparet ab inſonte accuſata bile, quam pro hujus mali origine illos habuiſſe ex Galeni verbis patet, * εἰδ' ἐξ ἅιματος καὶ ξανθῆς χολῆς θερμοτέρων τοῦ δέοντος μικτὸν εἴη τὸ ῥεῦμα, ἢ ἐξ ἅιματος μὲν, ζέοντος δὲ καὶ λεπτοτάτου τὴν σύστασιν, Ερυσίπελας τὸ πάθος καλεῖται. In eadem fuiſſe ſententia plurimos † antiquorum alios, ex eorum ſcriptis colligere fas eſt. Mihi oriri videtur eodem modo ac inflammationes aliae; et medius eſſe inflammationis gradus inter phlegmonen et oedema, quorum illa, in majoribus, hoc, in minoribus vaſis, locum habet. Si propius ad phlegmones naturam accedat, dicitur Eryſipelas ‡ Phlegmonodes: ſi potius

A   tius

* Meth meden. ad Glauc. lib. 2. cap. 1. charter. tom. x.

† Paul. Æginet. de re medica, lib. 4. cap. 17.
Ætius Tetr. 4. ſerm. 2. cap. 59.
Actuarius meth. meden. lib. 2. cap. 12.

‡ Galen. meth. meden. ad Glauc. lib 2. cap. 1. charter. tom. x.

tius ad oedematis naturam vergat, dicitur Eryſipelas * Oedematoſum.

Error aliquis in non naturalibus, ut dicuntur, huic morbo ortum praebet. Eum ſaepe ſuſcitavere vehementiora animi pathemata, praeſertim ira: haud raro oritur ex aere nimis calido, necnon ex ſubita refrigeratione corporis prius calefacti: et frequenter in cauſa eſt cibus calidus nimis larga copia ingeſtus, ut et potus exaeſtuans, crebraque ebrietas: denique ſi in corpore diſpoſitio ſit ad Eryſipelas, vel ex plethora, ex affectione † haereditaria, ex omiſſa vel impedita evacuatione aliqua ſolenni, vel ex eo quod antea inſultum fecerat, cauſa ſatis levis invaſioni hujus mali occaſionem praebere poſſit.

Nullo non anni tempore invadit hicce morbus; obſervant autem plurimi ‡, quod exeunte aeſtate frequentius occurit. Etſi ſaepenumero ſatis ſubito corripiatur aeger, eruptionem frequenter praecedit horripilatio, ſitis, calor, inquietudo, et ſymptomata alia quibus febris conſtipari ſolet. Progreſſa aliquamdiu febris (ſaepe ſatis valida, ſaepe non tam manifeſta,) inflammationem producit in aliqua parte, unde augetur febris, quae attamen paululum plerumque eruptioni cedit.

Pars

* Galen. meth. meden. lib. 14. cap. 4. charter. tom. x.
† Frederic. Hoffman. opera omnia, tom. 2. p. 100.
‡ Sydenham. de feb. Eryſip.
Van Swieten. comment. aph. §. 723.

Pars affecta dolore urgetur acerrimo, ſplendet, tactui parum cedit, colorem induit ex rubro flaveſcentem, et licet rubor evaneſcat ubi digito urgetur, ſtatim ſublata preſſione, eodem rurſus imbuitur colore: pars etiam haud raro tumet; hicce autem tumor aliquando non ita notabilis eſt, etſi aliquando ſatis magnus, quod accidere videtur, quando inficitur etiam ſubpoſita cellulosa ſubſtantia: haec Galeni opinio fuiſſe videtur, qui dicit *, ὥσπερ οὖν ἡ προτέρα (φλεγμονή) συνεπιλαμβάνει τί καὶ τοῦ δέρματος, οὕτω καὶ ἥδε (ἐρυσίπελας) τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκός.

Nulla corporis pars, ubi datur cutis, ab hoc malo immunis eſt, nunc extremitates obſidet, nunc mammas dehoneſtat, ac varia omnino et incerta eſt ejus ſedes; obſervant autem autores, quod faciem † praecipue occupat, eamque foedam turpemque reddit, ubi paulo ante ſedem fixiſſe gratiae videbantur; tota denique corporis ſuperficies ejus furori exponitur: nec tutiora, licet recondita, ſunt ipſa viſcera; ſed ex practicorum ‡ obſervatione hac infeſtantur lue, et cum maximo noſtro damno ſaepius contabeſcunt.

Priusquam

* Meth. meden. lib. 14. cap. 2. charter. tom. x.

† Sydenham. ibid.
Lommii obſer. medicin. lib. 2. p. 267.
Van Swieten, loco jam citato.

‡ Hippoc. lib. 1. de morb. ſec. 2. et lib. 2. ſec. 3.
Paul. Æginet. de re medica, lib. 3. cap. 8. et cap. 46.
Alex. Trall. lib. 5. cap. 2.
Ætii Tetr. 2. ſer. 1. cap. 89. et ſer. 2. cap. 26.
Theophil. Bonet. ſepulchr. lib. 1. ſec. 7. obſer. 2.

Priusquam prognofin fatis certam, in hoc vel in ullo ferme alio morbo, ftatuere poffumus, plurima confideranda veniunt, quae eam toto coelo diverfam reddere poffint. Pars * quam obfidet morbus, inflammationis gradus, aegri aetas, habitus, fexus, crafis, tum et multa † alia cognofci debent: et haec omnia explorata habere prius oportet medicum, quam de morbi eventu fententiam fuam profari audeat.

Si cerebrum ejufve membranas, vel unum ex vifceribus magis nobilibus, affligat morbus, neceffe eft ut plus periculi fecum afferat, quam fi extremos occupaffet corporis artus.

Maxima etiam differentia oriri poteft ex conditione partis antequam morbi faevitiem experta eft; *e. g.* ait Hippocrates ‡, Ἢν γυναικὶ κυέσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ ὑστέρῃ γένηται θανατῶδες. Malum etiam pronunciat Eryfipelas ‖ ab offis denudatione.

Si aegri habitus fit fcorbuticus, vel fi impedito menfium fluxu, vel fuppreffa alia quadam folenni evacuatione, fefe prodat

* Patet pariter in febribus talibus Eryfipelatofis varium eventum imprimis pendere a partibus illis quas natum ex febre Eryfipelas occupat. Van Swieten. comment. aph. §. 593.

† Neque ignorare oportet, quae fit aegri natura: humidum magis, an magis ficcum corpus ejus fit: validi nervi an infirmi: frequens adverfa valetudo, an rara, eaque cum eft, vehemens effe foleat an levis; brevis, an longa: quod is vitae genus fit fecutus; laboriofum an quietum; cum luxu an cum frugalitate. Ex his enim fimilibufque, faepe curandi nova ratio ducenda eft. Corn. Celfus de med. praef.

‡ aph. 43 f. 5.

‖ aph. 19. f. 7.

prodat Eryſipelas, cum majore vi ſaevire poſſit morbus, difficiliorque devenit curatio.

Sed ubi naturalis morbi malignitas augmentum non capit ex infauſta tali diſpoſitione, ſatis propitia mihi videtur prognoſis.

Caute tamen progrediendum, ac cavendum, ne infauſta medendi methodo aeger orco tradetur, quem ipſa fortaſſe natura, ſibi relicta, a morbi vi liberaſſet. Ut in vado ſint omnia igitur hiſce ſatisfaciendum indicationibus;

1*mo*, Impediatur, ſi poſſibile ſit, ulterior morbi progreſſus.
2*do*, Leniantur ſymptomata magis urgentia.
3*tio*, Expellatur e corpore materies peccans.
4*to*, Praecaveatur morbi reditus.

Ad priores duas indicationes abſolvendas, nil efficacius videtur, quam inflammationis cauſam amovere, aut ſaltem ejus effectus minuere; in hunc finem extemplo ſeſe offert venaeſectio, quae, ſi modo ejus uſum pulſus admittat, ſpem raro fallit. Sydenhamus * ſuadet, quod ſi non ſufficiat operatio prima, denuo repetatur, et etiam ad tertiam uſque vicem, ſi intenſior urget febris, interpoſito die uno. Me non latet multos a ſanguinis miſſione abhorrere, in eruptionibus cutaneis; ſed quando fractae vires, aut pulſus debilis, aut alia aequalis momenti contraindicatio non vetant,

B per

* Loco citato.

per phlebotomiam liberatur pondere corpus inutili, ac liberius officio ſuo fungi poteſt natura. Nobis affirmat Freind, * nullum fuiſſe experimentum a ſe ſaepius expertum, aut cum ſucceſſu magis felici. Alvus eodem tempore laxa ſervanda, eccoproticis † lenioribus, aut clyſmatum uſu.

Galenus recte obſervat ‡, τὸ μὲν οὖν ἀκριβὲς ἐρυσίπελας αὐτοῦ τοῦ δέρματος μόνου πάθος ἐστίν. quare ad tertiam indicationem reſpondendam, rationalis medendi methodus eſſe videtur, materiae morbificae expulſionem moliri, eodem modo quo ipſa natura eam eliminari conatur; ſecundum Hippocratis conſilium ||, Α δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ, ταύτῃ ἄγειν, διὰ τῶν ξυμφερόντων χορίων. In hunc finem aeger aſſiduo bibere debet potum tenuem, tepidum, aquoſum, atque acidulum, per quem diaphoreſis aſſidua, ſed levis ſuſtentari poſſit; quo pacto attenuabitur ſanguis viſcidus, et aptior reddetur ad tranſeundum per vaſa minima, et ejicientur inutiliores particulae circulationi jam offenſae. Aegri corpus ſumma cura protegi debet ab externo frigore, et eodem tempore ita fugias ne praeter caſam: pars affecta ſpeciatim juſto majorem aut frigoris aut caloris gradum pati non oportet; quorum uterque modo quam diverſiſſimo eoſdem produceret effectus, augmentum ſcilicet inflammationis.

Si quod interna depaſcitur Eryſipelas ſuſpicari eſt, (heu! quod

* Hiſt. medicin.

† Vid. Mead monita medica. ſec. 6. de Eryſipelate.

‡ Meth. meden. ad Glauc. lib. 2. cap. 1. charter. tom. x.

|| aph. 21. ſ. 1.

quod cognitu ſit tam * difficile), totis innitendum viribus, ut foras ducatur, atque ut prohibeatur ne ad interiora redeat; olim enim obſervavit Cous † ſenex, ἐρυσίπελας ἔξωθεν μὲν ἔισω τρέπεσθαι, ὀυκ ἀγαθόν· ἔσωθεν δὲ ἔξω, ἀγαθόν. Cui propoſito forſan inſerviret totam corporis ſuperficiem balneo vaporis tepido laxam reddere, et peccantem materiam ad exteriora allicere diaphoreſi leni et aſſidua. Si hoc efficere non poſſumus, de aegro conclamatum eſt; nam ab Eryſipelate intro pulſo internarum partium inflammatio, gangraena, et ſpacelus; aſthma convulſivum, vertigo, affectus ſoporoſus, deliria, phrenitis, et mala plurima alia pejora morte, quae paucis diebus aegrum e medio tollit ‡, *ni quod intus eſt diffuſum fuerit ac foras tranſeat.*

Si externe apparet Eryſipelas, aut ſi ulla arte ad externam corporis ſuperficiem determinari poteſt, applicationes quaedam topicae aegro multum proſint; ſed ſumma cautela adhibeantur eſt neceſſe. Nil juſtius verbis Hoffmanni, "|| Sed quantus abuſus deprehendatur topicorum in Eryſipelate capitis eloqui ex digno non poſſumus; eſt certe Eryſipelas affectus qui cautiſſimam externorum requirit applicationem."

Adstringentium gens tota noxia mihi videntur, nam per ea augetur vaſorum actio in materiam jam nimis impactam,

* Nulla enim ſigna ſunt, quae hanc febrim Eryſipelatoſam diſtinguant.—— Van Swieten comment. aph. § 593.

† Hippoc. aph. 25. ſ. 6.

‡ Hippoc. lib. 1. de morb. ſec. 2.

|| Frederic. Hoffman. opera omnia, tom. 6. p. 326.

ctam, per quod pertinacior fit obstructio, violentior redditur inflammatio: aut si per earum vim retropellitur subito materies peccans, a vero non absimile est, quod natura nimis onusta sese liberet, deposita materie in viscus quoddam nobilius, sicque cito satis de aegro actum sit, ni rursus ad exteriora vergat. Galenus conscius fuisse videtur periculi quod astringentium usum comitatur, nam etsi in Erysipelate refrigerationem laudaverat, addit statim *, οὐ μὴν ἀκίνδυνος γε ἡ τοιάυτη θεραπεία παντὶ σώματι, διὰ τὸ φέρεσθαι τὴν χολην ἐνίοτε πρός τι τῶν ἐπικαίρων μορίων. Ὅπυ γε ȣδ' ὅταν αἷμα ψύχηται πλεονάζον ακίνδυνον ἐκ τῶν ακύρων μοριῶν ἀποθεῖσθαι τὸ ῥεῦμα. Et Hippocrates dicit †, ϗ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλκȣμενον (ὠφελεῖ) ἐπεὶ τὸ γε ἑλκȣμενον βλάπτει.

Medicamenta omnia quae potenti relaxandi vi praedita sunt, hoc malum sibi comitem habent, quod magnum humorum fluxum attrahunt in partem jam nimis distentam, et idcirco tantum abest ut prosint, quod augmentum afferunt morbo.

Applicationes oleosas ut poros occludunt exitumque negant perspirationi, multum nocere necesse est: exemplum narrat Hildanus ‡ Erysipelatis oleo inuncti in gangraenam terminati. Ex auctoribus etiam constat || Erysipelas ex oleosorum

* Meth. meden. lib. 14. cap. 3. charter. tom. x.
† aph. 23. s. 5.
‡ Centur. 1. observ. 82.
|| Boerh. praelect. academ. par. 765.
Van Swieten comment. aph. §. 718.

oſorum applicatione ortum duxiſſe; parum ab his igitur promovetur cura.

NONNULLI ſuadent micam panis lacte tepido macerati affectae parti applicare, quae forſan non male cederet, ſi nimis non relaxaret, et ſi ut cito aceſcit, eam ſaepius renovare non eſſet neceſſe, per quod frigori, aliiſque incommodis exponitur aeger.

QUIDAM parti amylum inſpergere ſat eſſe credunt, quod neque refrigerat neque plus juſto calefacit, nec mutari tam frequenter requirit.

ALII partem involvi jubent panniculis laneis prius madefactis in decocto quodam tepido attenuanti; quod componi poteſt ex ſpiritu mindereri, tartaro tartarizato, *&c.*

ALII nil amplius neceſſe exiſtimant, quam partem a frigore per laneos panniculos protegere, aliamque applicationem omnem ſupervacaneam cenſent.

TALI aliqua methodo forſan per reſolutionem curari poſſit morbus, cane etenim pejus et angue, vitanda ſunt omnia quae ſuppurationem * promovent priuſquam omnis evanuit ſpes

* Incidere hic non raro ſolet, ut ad ſuppurationem Eryſipelas tranſeat; unde peſſima plerumque diuturna item ac late ſerpentia naſci ſolent ulcera. Laur. Heiſt. inſtitut. chirur. tom. 1. de Eryſip.

ſpes reſolutionis, et adhuc multo cautius arcenda eſt gangraena; monet Hippocrates * ἐπὶ ἐρυσιπέλατι σηπεδὼν, ἢ ἐκπύησις, (κακόν.)

Ægri cibo interea proſpiciendum, qui talis eſſe oportet ut facile concoqui poſſit; *e. g.* Juſculum leve, poma aſſata, biſcoctum cum thea, gelatina panis, *&c.* potus convenientiſſimus erit liquor aliquis tenuis tepiduſque, ut oryzae decoctum, aut ptizana, cui addi poſſint poma, ceraſa, pruna, ad gratam conciliandam aciditatem: ſi violentior urget febris, pauxillum nitri adjicere non nocebit.

De caeteris non naturalibus aequalis habenda eſt ratio: cavendum ne nimis evigilet aeger, ac ſi febris dolorve impediat quo minus ſomno (beneficio hominibus gratiſſimo, amiciſſimo) fruatur, neceſſitas adeſſe queat opiata propinandi.

Ægri mentem non minus quam ejus corpus quietam ſervare oportet, et a violentioribus omnibus pathematibus ſerenam.

Si hac methodo faeliciter aegrum ſanitati reſtituere poſſumus, ad quartam reſpondendam indicationem neceſſe erit, per repetita lenia purgantia ejus corpus liberare ab omnibus pravis humoribus, partemque antea affectam ſpeciatim,

* aph. 20. ſ. 7.

ciatim, et univerſum in genere corpus, firmare, ne rurſus invadat morbus, quod haud raro ex autorum teſtimoniis accidit: ſi ex cauſa aliqua nota ortum duxit morbus, praecavendus ejus cauſae reditus; et ad ſolitam vitae rationem paulatim et caute redeat, ſanitati jam ferme reſtitutus aeger. Inſtitutum aquarum mineralium uſum ſub congruo regimine multum laudat Hoffmannus * ad corpus ab hujus mali reditu vindicandum.

De Eryſipelate ſingulas corporis partes occupante mentionem facere ex conſulto omiſi, cum pauca tantum proferre de Eryſipelate in genere, hujus Academiae legibus obtemperaturus, animum induxi.

* Opera omnia, tom. 2. p. 102.

FINIS.